

Credit Quarterly

Q1 - 2021

Ett år med pandemi – hva skjer nå?

Per Sigurd Fjærestad, Daglig leder - Creditsafe Norway As og Rune Heimstad, Daglig leder - Fair Group AS

Årets tre første måneder er nå forbi, og vi må flere tiår tilbake i tid for å finne like lave konkurstall. Vi har våre teorier på hvorfor det har blitt slik, men vi har fortsatt mange spørsmål. Vil dette vare, eller kommer vi til å se en økning etter hvert som samfunnet åpner opp? For å få svar på dette har vi snakket med Skatteetaten, og de har gitt oss sitt syn på saken.

Om Fair Group

Fair Group jobber for å fornye og forbedre betalingsbransjen. Vi hjelper selskaper med å få betalt på en enkel og rimelig måte, ved hjelp av fornuftige og rettferdige løsninger som ivaretar gode kundeforhold og minimerer belastningen på sluttkunden. Vår modell sørger for at selskaper får raskere betaling, og at slutt kunder må betale mindre. Alle våre tjenester støttes av en moderne og markedsledende teknologisk plattform. Denne plattformen gjør at vi kan skreddersy en brukervennlig og kostnadseffektiv løsning, basert på ditt foretaks spesifikke behov og ønsker. Fair leverer god kundebehandling, bedre likviditet, lavere kundefrøfall, høyere betalingsgrad og stor fleksibilitet.

Om Creditsafe Norway

Creditsafe Norway er en del av det ekspansive konsernet Creditsafe Group, som leverer kreditt- og foretaksinformasjon over hele verden. Hvert sekund hentes over 60 opplysninger fra våre databaser, og vi har verdens største kombinerte foretaksdatabase med informasjon om 360 millioner foretak. Creditsafe har i dag over 100 000 kunder og jobber fra 24 internasjonale kontor i Europa, USA og Asia. Som kunde kan du være trygg på at vi alltid arbeider med å gjøre mer informasjon tilgjengelig i våre databaser.

Fjoråret gav oss som ventet en resesjon, men med flere vaksiner på vei og sommeren foran oss er det ventet et oppsving i norsk økonomi i 2021. Dette er godt nytt for bedrifter som kjemper for tilværelsen. På tross av gjentatte nedstengninger har vi sett et næringsliv som har kjempet hardt for å overleve, og til nå har dette gitt positive utslag på konkursstatistikken. Oslo hadde i mars 2021 nesten halvparten så mange konkurser som i mars 2020, og kun tre serveringssteder gikk konkurs. Dette er nesten ikke til å tro, og det må i stor grad tilskrives treffsikre tiltak fra myndighetene. Når Norge igjen åpner opp, vil nok mange nordmenn sulteforet på opplevelser sørge for å gi hardt pressede selskaper innen servering og overnatting en etterlengtet opptur, og vi stiller spørsmål ved om vi noen gang kommer til å se et konkurransesystem som følger av korona.

I denne utgaven av Credit Quarterly trekker Jan Ludvig Andreassen paralleller mellom et koronastengt Norge til finansboblen i Japan på begynnelsen av 90-tallet, vi har snakket med Skatteetaten, og fått svar på hvordan de tror konkursutviklingen vil være i tiden fremover og konstituert statsadvokat Anne Grete Allum i Økokrim forteller om hvordan koronapandemiens støtteordninger er sårbare for utnyttelse og svindelforsøk. Virke Inkasso lanserte i midten av mars et forslag om et sentralt inkassoregister, og har kommentert saken ytterligere her. Nye fakturaformater erstatter gamle, og vi gir deg informasjon om hvordan dette kan gi endringer for din bedrift. Vi gir innblikk i hvordan utviklingen i mislighold har vært gjennom første kvartal, og kommenterer utviklingen innen betalingsanmerkninger og konkurser. Vi håper du setter pris på rapporten!

Per Sigurd Fjærestad

Rune Heimstad

Japanske lærdommer for Norge

Hvordan vil koronapandemien påvirke norsk økonomi i årene fremover? Sjeføkonom i Eika Gruppen, Jan Ludvig Andreassen, trekker paralleller til finanskrisen i Japan på begynnelsen av 90-tallet – og advarer Norges Bank mot å gjøre samme feil som den japanske sentralbanken.

Japan hadde som kjent verdenshistoriens største finansboble på begynnelsen av 1990-tallet. Denne boblen skyldtes en børsoppgang som ble fyrt opp av sentralbankens (BOJ) lavrentepolitikk mot slutten av 1980-tallet, og en ekstrem risikovillighet – grensende til spilllegalskap – i store deler av befolkningen.

Ved inngangen til 1990-tallet var børsen rekordhøy, og eiendomsprisene utartet seg slik at det lille tomtearealet under Keiserpalasset i Tokyo var like mye verdt som hele California til sammen.

Selvtilliten var stor. For andre gang i sin historie hadde Japan gjenreist seg raskt etter nederlag. Første gang, i perioden 1868-1945, gikk det til slutt galt som følge av militære nederlag. Denne gang, etter kraftig økonomisk oppgang fra 1950 til 1991, endte det hele i en spektakulær finansiell kollaps – etter at myndighetene strammet til både finans- og pengepolitikken i det børsboblen toppet seg.

— Ingen grunn til å gripe inn når renta er null

Nedgangen i økonomien som kom etter at sentralbanken hevet rentene – nettopp for å lage hull i boblen – var like spektakulær som børsrekordene hadde vært, med prisfall på aksjer og eiendom på nær to tredjedeler i nominelle verdier. Dette til tross for at rentene etter hvert kom ned i null – for å bli der – mens politikerne førte en uhyre sterk motkonjunkturpolitikk over statsbudsjettet.

Konkurstallene var beskjedne og banktapene relativt små. Bankene ble stadig flinkere til å skjule omfanget av sine mislighold.

Jan Ludvig Andreassen, Sjeføkonom i Eika Gruppe

Når sant skal sies, er det egentlig ingen grunn til å ta over kompliserte bedrifter, med store avskrivninger og smertefulle oppsigelser til følge, når renten er nær null. Da er det lettere å bare utsette renter og avdrag. La heller bedriftene selv prøve å komme seg ut av gjeldsgjørma de sitter fast i. Ta den tid som trengs – tidskostnaden, renten, er jo nær null.

— Aksept av mislighold var støtputer for bedriftene

Koronaåret 2020 skulle komme til å gi vestlige økonomier noe av den samme reisen som 90-tallets Japan. Ja, tilbakeslaget – noen vil kanskje heller si “pausen” – i økonomien ble det sterkeste vi har sett i fredstid. Likevel uteble konkursene i de fleste land. Lave renter, stimuli fra myndighetene og banker som var villig til å akseptere mislighold, eller øke størrelsen på eksisterende lån, fungerte som viktige støtputer for bedriftene. Myndighetene så heller ingen grunn til å mase om at insolvente bedrifter måtte slås konkurs. Skatter og avgifter ble utsatt til verden kommer tilbake i normalt gjenge igjen.

Nullrentepolitikken har mye å si her. Det anslås at om lag en femtedel av de amerikanske selskapene som i dag utgjør den amerikanske børsindeksen S&P-500 hadde null eller negativ inntjening i fjor – opp fra bare et par prosent i 2019. Dette er hovedsakelig en samling av ulike flyselskap, cruiserederier, energiselskaper og, selvfølgelig, unge lovende selskap som satser på nye teknologier – som enda ikke har materialisert noen inntjening enda.

Investorene er tålmodige da null i rente også denne gang eliminerer tidskostnader.

— Kredittmarkedene har fått god hjelp fra to kilder

Også her hjemme stilles det mindre krav til inntjening i bedriftene enn før koronapandemien kom til landet. Mange kapitalkrevende bedrifter er lansert på en rekordsterk Oslo Børs – bedrifter som ikke forespeiler noen at de skal tjene penger i sine første leveår. Verre er det imidlertid med tradisjonsrike norske hoteller og restauranter, som i dag kun holdes i live takket være tålmodige kreditorer og kemnere. Deres verdier er systematisk fallende, da de har vist seg å ha langt større forretningsmessig risiko enn tidligere antatt.

I makro har også kredittmarkedene fått god drahjelp fra to kilder:

- **Den ene er rause statsbudsjett.** Når den finansielle sparingen til privat sektor øker brått, slik vi så i fjor, er det fare for at økonomien stopper opp som følge av manglende bruk av disse midlene. Og norske politikere har vært flinke til å ta i bruk oljepenger.
- **Den andre er boligmarkedene.** Når norske myndigheter omtaler finansiell stabilitet er de bekymret for stigende boligpriser. Rekordhøye eiendomsverdier har imidlertid også hatt gunstige effekter på bankenes tap. Rekorder for boligprisene har gitt kreditorer overalt muligheten til å hjelpe mangt et enkeltmannsforetak, finansiert ved stigende panteverdier i bolig eller hytte. Og arbeidsledige i nød har kunnet selge sine boliger med store gevinster.

— Norges Bank bør foreta seg fint lite

I 2021 er det viktig at Norges Bank ikke gjør samme feil som japanske BOJ gjorde på begynnelsen av 1990-tallet, og som andre har gjentatt i senere tid. Sterkt omslag i pengepolitikken – fra raus kredittgivning og lave renter til markert renteoppgang og innstramming i kredittforskrifter – er den sikreste veien til å skape nye bølger av mislighold og konkurser.

Det er i det hele tatt mye som taler for at Norges Bank bør foreta seg fint lite i årene som kommer. De bør eksempelvis ikke heve rentene, og dermed bidra til å gjøre kredittmarkedene vanskeligere enn de bør være. Finanspolitikken bør likeledes tilpasses en usikker verden. Det er ingen stor kostnad knyttet til å videreføre de fleste av støtteordningene – inklusive utsettelse av skatteinnbetalinger – til 2022.

I år varsles det både innstramminger i finanspolitikken, rentehevinger og en kjøpekraftsnedgang for folk flest ved vårens lønnsoppgjør. Det kan bli litt vel mye tran for en økonomi hvor over 200.000 mennesker søker mer jobb på NAV. Likeledes kan det bli for mye tran for banker som sjonglerer lånekunder i misligholdets gråsoner. Bedre er det å vente med innstramminger til vi kan være trygge på at koronapandemien er under kontroll, og våre dagligliv endelig får vendt tilbake til det normale.

Inkassoutvikling første kvartal

Gjennom første kvartal har det kommet flere positive tall knyttet til mislighold. Gjeldsregisteret meldte i mars at Nordmenns samlede forbruksgjeld var på rekordlave nivåer, samtidig som Finanstilsynets statistikk fra inkassoselskapene viste en nedgang i registrerte inkassosaker for 2020. Disse tallene i seg selv kan gi grunn til optimisme, men om vi tar med den økonomiske nedgangen vi har vært gjennom det siste året er nok dette kun et uttrykk for at Nordmenn har disponert pengene sine godt gjennom pandemien.

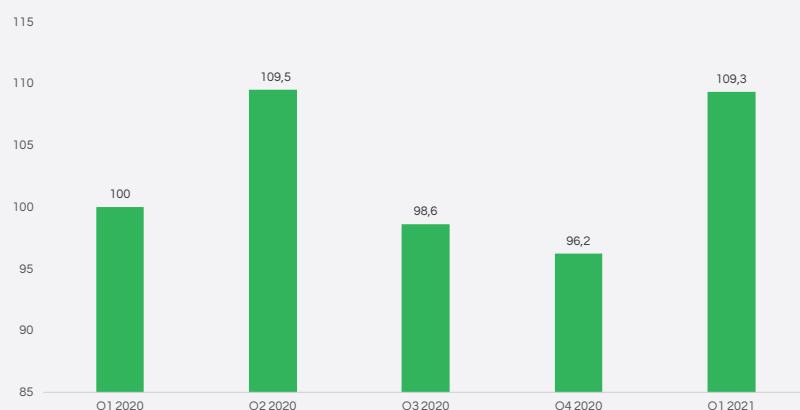

Christian Aandalen, Partner - Fair Group AS

Med gode statlige støtteordninger både til permitterte privatpersoner og bedrifter som sliter, tror vi at vi vil se en oppblomstring i mislighold samtidig som Norge gradvis åpner opp i tiden fremover og støtteordningene forsvinner.

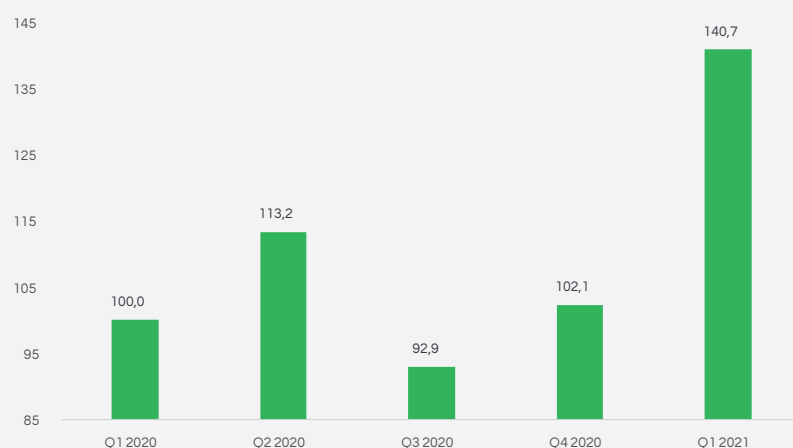
Et dypdykk i Fair sine data viser en økning i misligholdet gjennom årets første kvartal, og vi forventer at denne økningen vil tilta i tiden fremover. Grafen nedenfor viser at vi i første kvartal 2021 lå på omtrent samme nivå som i andre kvartal 2020. Antallet saker vil stige i andre kvartal, og vi kommer til å se en kraftig økning i antall saker sendt til inkasso.

Antall mottatte oppdrag (indekserte tall)

I første kvartal så vi en kraftig økning i beløp sendt til inkasso. Det kom et tydelig trendskifte i februar, og vi ser med bekymring på denne økningen. Vi forventer at vi vil se en fortsatt økning gjennom andre kvartal, men at tallene vil flate ut noe, slik at veksten ikke vil være like stor.

Innsendt hovedstol (indekserte tall)

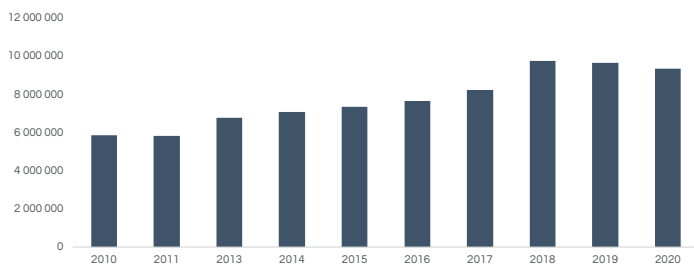

Det er lite som tilsier at antall saker eller hovedstol sendt til inkasso skal ned den kommende tiden. Det vil fremover være svært viktig å holde et våkent øye på utviklingen i egen misligholdsportefølje, og ta nødvendige grep for å holde risikoen nede.

Innrapporterte tall fra inkassoselskaper

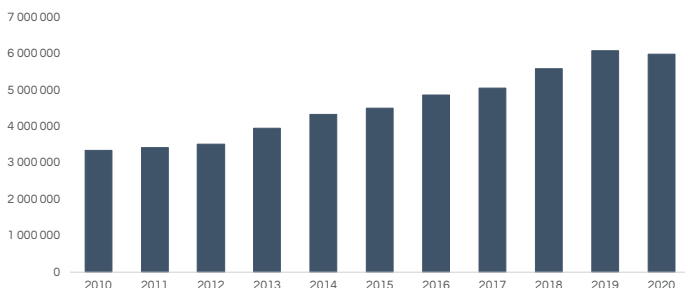
Finanstilsynet ga nylig ut sin halvårslige rapporteringsoppgave for inkassoselskapene i Norge. Denne viser ikke totale tall for hva som er til inndrivelse i Norge, men gir et godt bilde av de generelle utviklingstrekkene. Inndrivning av egne krav (egeninkasso), og kravene som inndrives av Statens innkreivingsentral og advokaters inkassovirksomhet, inngår ikke i tallmaterialet.

Utsendte betalingsoppfordringer

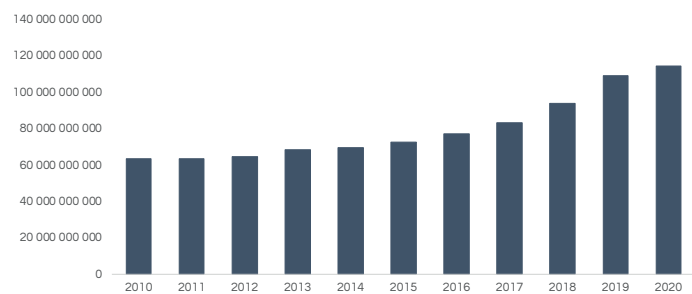
Antall utsendte betalingsoppfordringer går ned i andre halvår 2020 sammenliknet med året før. Totalt ble det sendt nesten 300.000 færre betalingsoppfordringer i 2020 sammenliknet med 2019.

Inkassosaker under utførelse

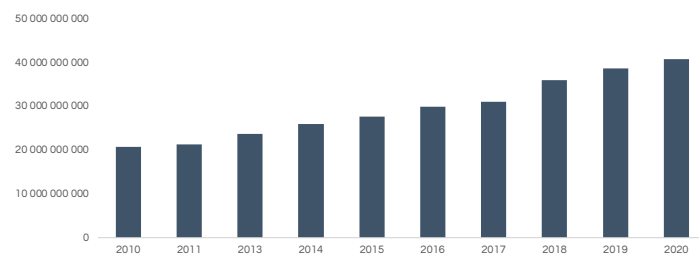
Antall inkassosaker under utførelse har en marginal nedgang, og dette kan også forklares gjennom lavere antall nye inkassosaker. Det er verdt å merke seg at nedgangen i utsendte betalingsoppfordringer er større enn nedgangen i inkassosaker under utførelse samtidig som fordringsmassen til innkreivning øker. Dette er med på å gi et bilde av at sakene som nå går til inkasso er større og vanskeligere å løse enn tidligere.

Fordringsmasse til inndrivning

Hvis vi ser på fordringsmasse til inndrivning ser vi at økningen er kraftig fra andre halvår 2019 til 2020. Samtidig er tallene stabile om vi sammenlikner første halvår med andre halvår. Nordmenn og norske selskap har nå rett i underkant av 115 milliarder kroner til inndrivelse hos selskap som driver fremmedinkasso.

Sum inkasserte midler

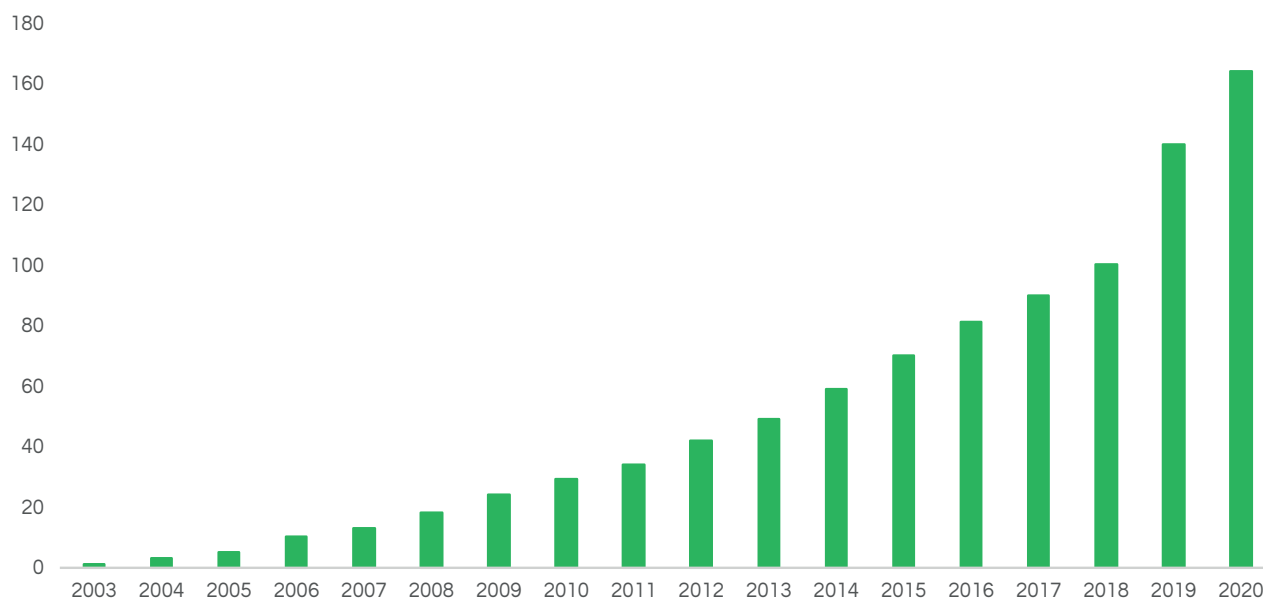
Vi ser en kraftig nedgang i innkasserte midler fra første til andre halvår på i overkant av to milliarder. Totalt for året er allikevel innkasserte midler opp, og dette er en positiv trend.

eFaktura 1.0 saneres 1. desember 2021

eFaktura har 20 års jubileum i år, og fra en sped begynnelse har den hatt en stor vekst og fornøyde brukere. Fra 2019 til 2020 økte eFaktura-volumet fra 140 millioner til 164 millioner – en økning på 17%. Dette tyder på at papirfakturaens tidsalder snart er forbi, men at det fortsatt er potensiale for digitalisering hos både store og små bedrifter.

Underliggende søylediagram viser historisk vekst for eFaktura og hvordan vi spesielt de senere år har sett en akselererende digitalisering av papirfakturaen.

Historik utvikling antall eFaktura (i millioner)

Veksten de senere år er blant annet basert på at Vipps kom med i eFaktura i 2019, men også økt fokus på digitalisering hos alle aktørene i økosystemet.

- Bits (Bank og finansnæringens infrastruktur selskap) har besluttet at eFaktura 1.0 skal saneres 1. desember 2021. Hva betyr det for fakturautstederne?

Ca 95% av alle aktive eFaktura-mottakere har i dag gjort generell aksept av eFaktura (Ja takk til alle). Dette betyr at de aller fleste forbrukere ønsker å motta eFaktura fra første faktura. Basert på denne utviklingen har det blitt besluttet av Bits å sanere funksjonalitet for det man kaller eFaktura 1.0 eller JTTB (se definisjoner under).

Rune Heimstad, Fair Group AS

- For fakturautsteder er det mange fordeler med eFaktura 2.0

- Send første faktura som eFaktura
- Send alltid til korrekt juridisk mottaker
- Bedre kundeopplevelse ved leverandørbytte da forbruker ikke mottar papirfaktura
- eFaktura gir bedre sporbarhet og kvalitet på innbetalinger fra forbrukere
- Generell digitalisering for samfunnet – bra for miljøet!

- Hva skjer hvis fakturautsteder ikke gjør noe før fristen?

Hvis en utsteder (eller dennes leverandør) ikke har gjort nødvendige endringer før fristen vil de etter saneringsdatoen ikke motta påmeldinger til eFaktura (eFaktura 1.0) fra forbrukere. Utsteder vil kunne sende eFaktura til eksisterende kunder, men ikke til nye. Utsteder anbefales å kontakte sin ERP og/eller distribusjonsleverandør (fakturahotell) for å komme i gang med eFaktura 2.0

— Definisjoner

eFaktura 1.0/JTTB: Med eFaktura 1.0 menes funksjonaliteten der en fakturamottaker aktivt melder seg på per fakturautsteder i en betalingsflate. En slik påmelding genererer en melding tilbake til fakturautsteders system som da merker kunden som eFakturamottaker og sender neste faktura som eFaktura. Denne løsningen er også kalt JTTB (Ja takk til begrenset) i Bits' regelverk for tjenesten.

eFaktura 2.0/JTTA: Med eFaktura 2.0 menes funksjonaliteten der en fakturamottaker gjør en generell aksept av eFaktura. Kunden blir da merket i eFakturatjenesten som en mottaker som ønsker eFaktura fra alle som kan sende. Fakturamottakeren da tilgjengelig i et register som utsteder/leverandører kan søke i for å sende eFaktura. Hvis kunden ikke ønsker eFaktura fra enkelte utsteder finnes mulighet for reservasjon i de ulike betalingsflatene. Denne løsningen er også kalt JTTA (Ja takk til Alle) i Bits' regelverk for tjenesten.

Fakturahotell/Innsender: Fakturahotell er en rolle i eFakturaløsningen der selve fakturavisningen er lagret og tilgjengelig når forbruker ønsker å se det komplette fakturadokumentet ved å klikke på en lenke i en betalingsflate. Det er fakturahotellet som mottar komplett fakturafil fra utsteder og sender påkrevde data for betaling (KID, kredittkonto etc) videre til eFaktura-tjenesten. Alle relevante leverandører av fakturahotell i Norge tilbyr nå løsninger for eFaktura 2.0 men kompleksitet ved overgang til løsningen vil kunne varieres etter fakturautsteders kompleksitet og størrelse.

Betalingsflate: Mobil- og nettbank eller annen betalingsapp der det er mulig å motta eFaktura (for eksempel Vipps)

Bits: Bits AS er bank- og finansnæringens infrastrukturselskap. Deres fremste oppgave er å sikre og styrke en effektiv betalingsformidling og betalingsinfrastruktur i Norge (www.bits.no)

Koronapandemiens støtteordninger er sårbare for utnyttelse og svindelforsøk

Elektronisk behandling av søknader, en tillitsbasert søknadsprosess og et ønske om rask saksbehandling gjør at midlertidige støtteordninger er sårbare mål for svindel og bedrageri. Økokrim har opprettet et eget prosjekt for å håndtere saker knyttet til bedrageri av koronaordninger.

– Vi har registrert en rekke anmeldelser på bedrageri av støtteordninger den seneste tiden. Dette er tillitsbaserte ordninger, der søknadene behandles elektronisk og saksbehandlingen må gå raskt. Det gjør dem sårbare for svindel og bedrageri, sier Anne Glede Allum, konstituert statsadvokat i Økokrim.

Som politiets og påtalemyndighetens spissorgan for bekjempelse av økonomisk kriminalitet etterforsker Økokrims bedrageri- og korrupsjonsteam alle typer bedrageri og svindelsaker.

– Nå ser vi helt klart en ny type bedrageri, som har kommet i kjølvannet av pandemien, bekrefter Allum.

– NAVs lønnskompensasjonsordning særlig utsatt

Blant de ulike støtteordningene bemerker NAVs lønnskompensasjonsordning seg som et særlig yndet mål for svindlere som ønsker å utnytte pandemiens bistandssystem.

– Det vi ser i forhold til misbruk av lønnskompensasjonsordningen, er at svindlerne registrerer personer som ikke er reelle ansatte i selskapet for å tilegne seg ytterligere bistandskroner, forteller Allum.

Et vilkår for ordningen er at selskapet som mottar lønnskompensasjon må være registrert før mars 2020. Svindlere kan med andre ord ikke utnytte ordningen ved å opprette nye selskaper, og må dermed bruke selskaper som daterer tilbake til før koronapandemiens inntog i Norge.

– Tre dommer så langt

Pr. i dag er det avsagt dom i tre saker knyttet til utnyttelse av de midlertidige støtteordningene, men to av disse er på skrivende tidspunkt fremdeles ikke rettskraftige.

– Det vi kan se av de tre dommene som er kommet er at det dreier seg om personer som er i en svært vanskelig økonomisk situasjon, med et stort behov for penger, kommenter Allum.

De aktuelle beløpene i sakene det er kommet dom i varierer fra 400.000 til 6,2 millioner kroner.

– Færre anmeldelser – men enkelte svindelformer øker

På generelt grunnlag ser økonomisk kriminalitet ut til å følge samme trend som økonomien generelt, med redusert aktivitet under koronapandemien. Statistikkene for 2020 viser at det er færre anmeldelser av økonomiske forhold, og saker tilknyttet økonomisk kriminalitet.

– Det er naturlig å tro at nedgangen i svindelsaker har en sammenheng med en stopp i økonomien, mener Allum.

Likevel ser Økokrim en økning innen enkelte svindel- og bedrageriformer, rettet mot både privatpersoner og bedrifter.

Anne Glede Allum, konstituert statsadvokat i Økokrim.

– Når det gjelder privatpersoner ser vi særlig en utvikling innen kortbedrageri, trolig på grunn av økt handel på nett, og investeringssvindel, utdyper statsadvokaten.

Sistnevnte varslet DNB om allerede 25. mars i fjor, kun to uker etter at Regjeringens tiltak ble innført. Da hadde banken allerede registrert en dobling i transaksjoner knyttet til investeringssvindel, sammenlignet med den første uken i februar 2020.

— Bedrifter utsettes oftere for direktørbedrageri

Også på bedriftssiden er det særlig to bedrageriformer som skiller seg ut under pandemien: direktørbedrageri og fakturabedrageri.

– Direktørbedrageri utarter seg typisk ved at bedrageren gjør seg kjent med bedriften, poserer som en høyerestående leder og forsøker å få en ansatt til å betale en falsk faktura. Dette skjer som oftest på nett, via epost, men kan også forekomme ved at bedrageren ringer den ansatte angående “endringer” i betalingsinformasjon, forklarer Allum.

– Fakturasvindel handler enkelt og greit om å sende ut fakturaer til selskaper for tjenester eller varer de ikke har bestilt.

Felles for begge disse bedragerimetodene er at de forsøker å utnytte usikkerheten og uvishheten som kan oppstå som følge av tiltak som påbudt hjemmekontor og begrenset eller endret kommunikasjon mellom ulike avdelinger i et selskap.

— Unngå å bli lurt

For å redusere risikoen for å bli utsatt for svindel og bedrageri – enten privat eller i jobbsammenheng – anbefaler Allum å etterleve følgende råd og tips:

- Pass godt på personopplysninger og personnummer
- Aldri del person- eller kontoopplysninger via epost
- Vær obs på feilstavelser og domeneendelser i avsenders navn og epostadresse dersom du mottar fakturaer eller betalingsopplysninger på epost
- Sjekk alltid betalingsinformasjon opp mot andre kilder enn epostadresse eller telefonnummer – særlig dersom du varsles om endringer i betalingsopplysningene

Utover dette viser Allum til ytterligere råd og tips på Økokrims nettsider, samt sider som [Nettvett.no](https://www.nettvett.no).

Analyse privat

Usedvanlig stabil utvikling

Koronapandemien ser ut til å ha liten til ingen effekt på mislighold og betalingsanmerkninger – hverken for privatpersoner eller bedrifter.

– Utviklingen er usedvanlig stabil. Vanligvis vil man se variasjoner i tallene, men nå er det kun tallene bak komma i prosenten som skiller. Både når det gjelder mislighold og betalingsanmerkninger utviklingen helt jevn, og vi ser hverken oppgang eller nedgang, kommenterer Per Fjærestad i Creditsafe.

Denne stabiliteten kan i likhet med konkurstrenden forklares med stillstanden i økonomien og næringslivet. I tillegg viser overordnet innsikt på tvers av de nordiske landene at mannen i gata har brukt mindre penger, betalt ned gjeld, opparbeidet seg en større buffer og spart i snitt 10% mer enn normalt under pandemien.

Analyse bedrift

– Det vi opplever nå er ingen finanskriser

Per Fjærestad,
Creditsafe Norway

Per Fjærestad i Creditsafe tror vi vil se en økning i konkurser i andre halvdel av 2021, men stiller seg tvilende til den varslede konkursbølgen.

– Det vi trolig vil se er i stedet en konkurskorrigering tilbake til et nivå nærmere normalen før pandemien, mener han.

Konkurstallene for første kvartal viser en fortsettelse av trenden vi har sett gjennom hele pandemien: 692 konkurser i årets tre første måneder er en nedgang på 32% sammenlignet med 1020 konkurser i samme periode i 2020.

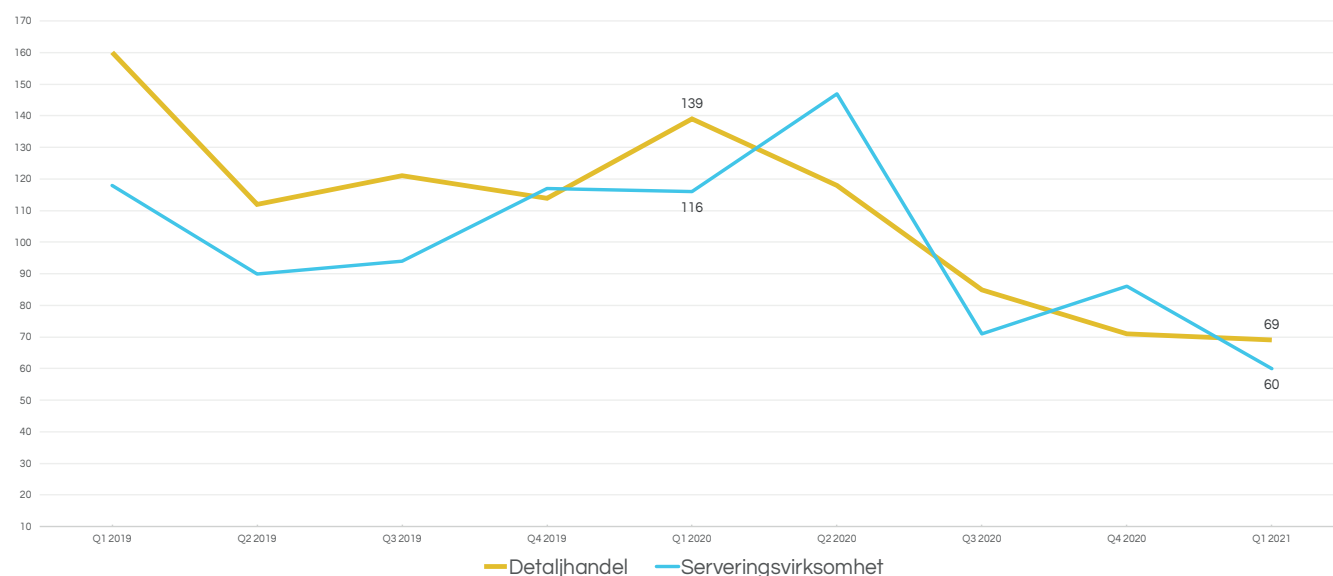
Noe overraskende er det likevel at serveringsbransjen og detaljhandelen – to bransjer som regnes å være blant de aller mest koronautsatte – er blant bransjene med kraftigst konkursnedgang.

Innen detaljhandelen ble 69 foretak slått konkurs i løpet av januar, februar og mars. Dette gir en nedgang på hele 50% – altså en halvering – fra Q1 i 2020 (139 konkurser).

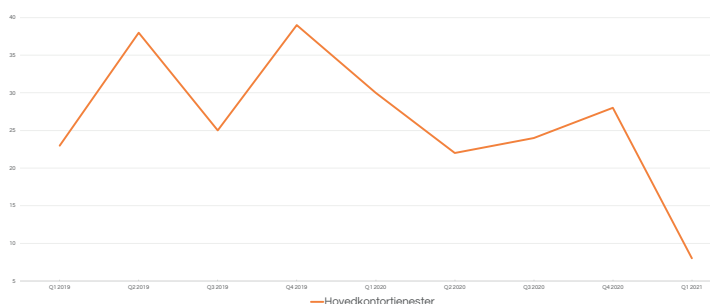
Lignende tall finner vi i serveringsbransjen. Mens 116 serveringssteder gikk konkurs i første kvartal av 2020 viser årets tall kun 60 konkurser i samme periode – en nedgang på hele 52%.

– Den markante nedgangen i disse bransjene er sannsynligvis en konsekvens av støtteordninger, og en generell stillstand i aktivitet. Vi vet at mange aktører i disse bransjene sliter enormt, og i vil nok se mer normale konkurstall i detaljhandelen og serveringsbransjen utover i 2021, tror daglig leder Per Fjærestad i Creditsafe Norway.

Koronautsatte bransjene med kraftigst konkursnedgang

Bransjekoden Hovedkontortjenester per kvartal

“ Jeg har ingen bedre forklaring enn at det må settes i sammenheng med svært lav aktivitet i deler av næringslivet.

— Nærmest full stans i konkurser blant holdingselskaper

Den mest dramatiske konkursnedgangen ser vi innen bransjekoden “Hovedkontortjenester” – en kategori som i stor grad domineres av holding- og investeringsselskaper. Her har konkursene nærmest bremsset opp fullstendig i Q1 – med kun åtte rapporterte begjæringer.

Dette utgjør en nedgang på 71,4% sammenlignet med fjerde kvartal i 2020 (28 konkurser) – og hele 73,3% satt opp mot fjorårets første tre måneder (30 konkurser).

– Tallene viser nærmest full stans i konkurser blant holdingselskaper og investeringsselskaper, og jeg har ingen bedre forklaring enn at det må settes i sammenheng med svært lav aktivitet i deler av næringslivet, kommenterer Fjærestad.

— Forventer ikke lenger en konkursbølge

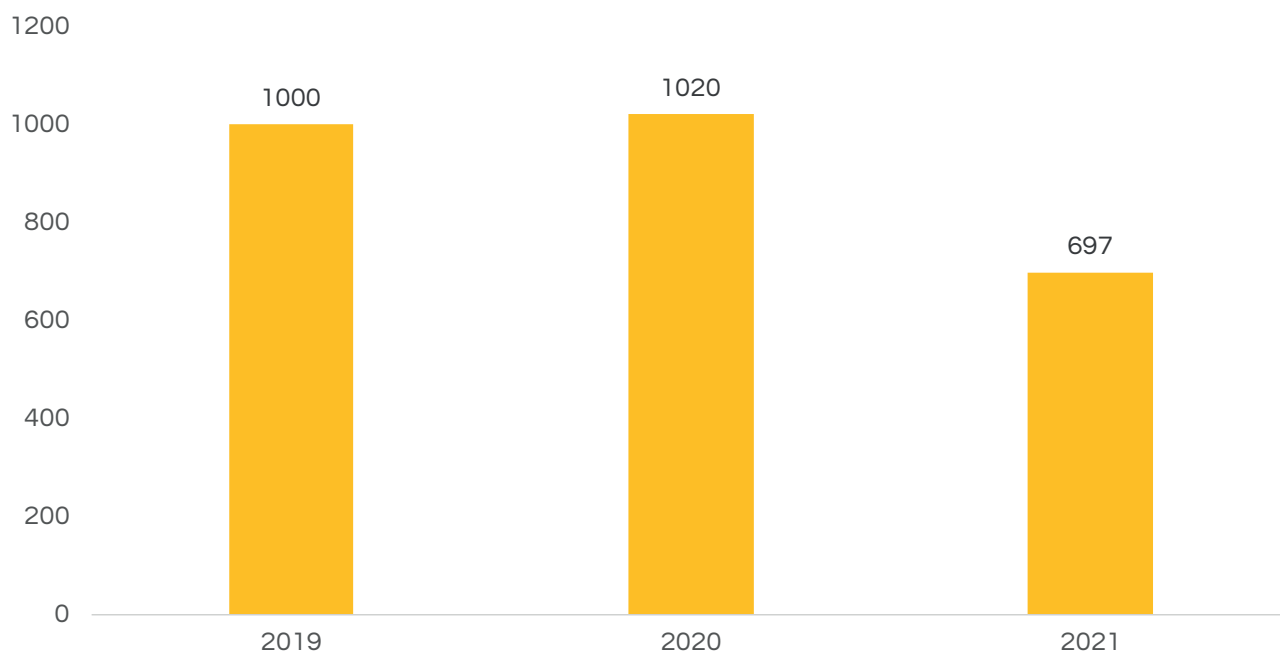
Fjærestad mener den positive konkurstrenden med stor sannsynlighet vil snu i løpet av 2021. Likevel er han ikke lenger overbevist om at vil få den store konkursbølgen som ekspertene, ham selv inkludert, lenge varslet.

– Mange har sammenlignet situasjonen vi står i nå med finanskrisen, men det blir litt feil. Det vi opplever nå er ingen finanskrise, men en realøkonomisk nedgang som følge av en pandemi og omsetningssvikt. Det er helt klart en økonomisk krise for de som er hardt rammet, men jeg tror likevel konsekvensene for økonomien generelt vil være begrenset.

En finanskrise kjennetegnes av at det oppstår stor optimisme innen spesifikke marked, hvorpå store mengder lån og kreditt blåser opp økonomien helt til boblen sprekker, og man sitter igjen med en økonomisk bombe man ikke kan håndtere. Lån og kreditter som ikke kan betjenes påvirker kreditorene, og man ender opp med en realøkonomisk krise der virksomheter må stenge ned, ansatte blir sagt opp og foretak går konkurs.

– Det har ikke skjedd denne gangen. Nå har vi ingen overhengende økonomiske faktorer. Denne pandemien kom helt ut av det blå, og vi gikk rett i nedstengningsfasen. En mulig grunn til at konkursene foreløpig uteblir er at foretakene ikke har de utestående kredittene vi vanligvis forbinder med en finanskrise, og at de økonomiske utfordringene først og fremst skyldes nedstengingen av samfunnet, teoretiserer Fjærestad.

Antall konkurser Q1 2019 - 2021

– Min påstand er derfor at det ikke er sikkert at vi vil få noen konkursbølge. Det vi trolig vil se er i stedet en konkursskorrigering tilbake til et nivå nærmere normalen før pandemien, trolig helt opp mot det høye nivået vi så i slutten av 2019 og starten av 2020.

— Mye av dette vil trolig korrigere seg selv

Fjærestad ønsker på ingen måte å bagatellisere problemene til de virksomhetene som har blitt rammet hardest av pandemien.

– Situasjonen er naturligvis ille for de det gjelder. Restaurantene, reiselivet og kulturlivet sliter, og mange aktører lever nok videre kun som følge av utsatte betalinger. Men på ett eller annet tidspunkt vil vi åpne opp igjen, og da vil trolig mye av dette korrigere seg selv, tror han.

Til tross for at de bransjene som er hardest rammet, og har dype sår som følge av manglende inntjening, trolig vil bruke lenger tid på å komme på fote igjen – samt at enkelte aktører må belage seg på permanent endrede bruksmønstre i sitt marked – er det bred enighet om at vi vil oppleve en økonomisk oppsving når samfunnet åpnes opp igjen.

Dette begrunnes blant annet med at folks privatøkonomi generelt har blitt bedre.

– Forskjellene har nok dessverre blitt større, og de gruppene som tradisjonelt hadde det vanskelig før pandemien har trolig fått det enda verre nå. Likevel ser vi at mange har brukt denne tiden til å betale ned lån, gjeld og renter, og sitter igjen med en bedre privatøkonomi som et resultat av dette, påpeker Fjærestad.

Fordi forbrukernes økonomi ofte fungerer som en god termometer for næringslivets økonomi, mener han derfor det er grunnlag for å være optimistisk.

Skatteetaten forventer en økning i konkurser når utsettelsesordningen avsluttes

Så sant ikke staten bevilger nok en forlengning av utsettelsesordningen for skatter og avgifter, vil Skatteetaten begynne innkrevingen av utsatt MVA og arbeidsgiveravgift i juli. – For mange vil det nok bli vanskelig å innfri kravet, mener seksjonsleder Stian Solheim i Skatteetaten.

Stian Solheim i Skatteetaten.

Statens utsettelsesordning for skatt og avgifter har vært et viktig tiltak for å forhindre konkurser i bedrifter, som ellers ville vært levedyktige, gjennom koronapandemien.

– Ordningen har sånn sett fungert etter sin hensikt. Satt i sammenheng med øvrige tiltak har utsettelsene gitt et betydelig bidrag til å holde næringslivet i gang og sikre arbeidsplasser, sier seksjonsleder Stian Solheim i Skatteetaten.

Utsettelsesordningen skulle opprinnelig gå ut ved utgangen av 2020, med avdragsordning fra 1. april 2021, men er nå blitt forlenget ut juni, med avdragsordning fra 30 juli. Den omfatter dermed første MVA-termin i 2021 – men ikke andre termin.

I løpet av det siste året – fra ordningen ble innført av Finansdepartementet og frem til og med 15. mars i år – har Skatteetaten mottatt 39.924 søknader om utsettelse av moms og arbeidsgiveravgift. Av disse har 33.250 blitt innvilget.

– Det er selvsagt en svært høy grad av innvilgelse, poengterer Solheim, som antar at mange selskaper vil få problemer med å betale for seg når utsatte avgifter skal kreves inn.

— Mange bedrifter vil få betalingsvansker

Ved utgangen av februar hadde et samlet bedrifts-Norge totalt 4,974 milliarder kroner utestående hos Skatteetaten, i form av utsatte skatter og avgifter. Av denne totalsummen utgjør MVA om lag 3,95 milliarder og arbeidsgiver avgift ca. 529 millioner. Restskatt – både personlig og upersonlig – utgjorde rundt 394,5 millioner, mens de resterende 100,5 millionene gjaldt personlige og upersonlige forskudd.

Ifølge Skatteetatens foreløpige analyser er gjennomsnittlig utsatt beløp tilsvarende ordinært resultat før skatt av et års ordinær drift, og det forventes at kun 14% av bedriftene vil kunne betale ned utsatt beløp innen fristen for innbetaling av siste avdrag. Prosjeksjonen er basert på overskudd fra 2019.

41% av de som søkte utsettelse hadde et negativt årsresultat i 2019, og for 20% mangler regnskapstall fra 2019. Av sistnevnte gruppe ble flere foretak startet opp i 2020.

– Vi jobber fremdeles med å skaffe oss bedre innsikt, men ut ifra de foreløpige analysene vi har gjort ser vi at en ganske stor andel av de med utsatte krav vil få det vanskelig med å innfri kravene i løpet av den seks måneder lange avdragsperioden. I hvert fall uten å hente midler gjennom økt egenkapital eller lån i banken, mener Solheim.

– Etterhvert som ordningen opphører vil vi nok derfor se en gradvis økning i antall konkurser. Vi forholder oss til nåværende frister, og vil begynne innkrevingen i august.

— Enkelte bedrifter kan ha blitt holdt kunstig i live

Selv om koronapandemien er bakteppet for utsettelsesordningen er søknadskriteriene i den midlertidige lovbestemmelsen like for alle foretak – uavhengig av økonomisk situasjon før krisen.

– Derfor er det naturlig å anta at det er blitt innvilget utsettelse til virksomheter som har betalingsvansker av andre grunner enn pandemien, og som trolig ville vært begjært konkurs uten den, sier Solheim.

Han påpeker at ordningens størrelse, og antallet søknader som skal behandles i løpet av kort tid, gjør det umulig å detaljsjekke alle forhold i hver enkelt bedrift.

— Forventer økning i søknader om ettergivelse

Tross en forventet økning i antall konkursen utover andre halvdel av 2021, tror Solheim at antallet konkursbegjæringer aldri vil bli like høyt som det var i 2019. Dette forklarer han med at kommunale skatteoppkrevdere nå har blitt statlige, og at prosesser som tidligere gikk parallelt nå er samordnede og koordinerte.

Han tror derimot vi vil se en markant økning i søknader om ettergivelse av krav og videre utsettelse etter ordinære kriterier, og slår fast at videre prioritering må ta hensyn til intensjonen bak utsettelsesordningen.

I tillegg tror han flere vil ta i bruk den nye rekonstruksjonsloven. Loven, som åpner for mer fleksibilitet rundt rekonstruksjonen av selskaper for videre drift, ble innført som et midlertidig tiltak under pandemien, men vurderes nå som en permanent ordning.

– Vi har kun hatt et tyvetalls rekonstruksjonssaker til nå, men dersom denne loven blir gjort permanent vil vi nok se en betydelig økning også her, tror seksjonsleder Solheim.

“ Vi har kun hatt et tyvetalls rekonstruksjonssaker til nå, men dersom denne loven blir gjort permanent vil vi nok se en betydelig økning også her.

Behov for inkassoregister

I juli 2019 ble det i Norge innført et offentlig gjeldsregister som gir banker og andre utstedere av kreditt full oversikt over nordmenns usikrede gjeld, som kredittkortgjeld, forbrukslån og kjøpekreditter. Denne våren skal gjeldsregisteret evalueres. Erfaringen så langt er at innføringen av Gjeldsregisteret har vært en suksess. Statistikken viser at den totale forbruksgjelden til Ola og Kari Nordmann har gått ned siden registeret ble innført.

Aleksander Nordahl, Leder Virke Inkasso

Et liknende tiltak vil være å innføre et offentlig register av nordmenns pågående inkassosaker, noe som i dag ikke er inkludert i gjeldsregisteret. Dette vil være med på å gjøre det lettere å gjennomføre bedre kredittvurderinger, som igjen kan forhindre at forbrukere tar opp gjeld de ikke kan betjene. Betalingsproblemer oppstår ikke nødvendigvis i inkassoløpet. Ofte skyldes slike problemer at forbrukere har mottatt kreditt som de ikke er i stand til å betjene. For å redusere antall inkassosaker må derfor hele verdikjeden i kredittprosessen adresseres.

Den største fordelen er det derimot forbrukeren som får. Et inkassoregister vil være med på å gi forbrukeren bedre oversikt over sin samlede gjeld. Vi kan også tidligere fange opp de som sliter mest. Vi ser ofte at de som sliter mest mister oversikten over gjelden sin. Et slikt register vil være et veldig nyttig hjelpemiddel.

Virke Inkasso går inn for at inkasso inkluderes i gjeldsregisteret eller at det opprettes et eget inkassoregister. Forskjellen ligger i hvem som skal ha tilgang til tallene. Vi må ha på plass klare retningslinjer på hvem som skal ha tilgang slik at forbrukernes rettigheter ivaretas.

Aleksander Nordahl – Leder Virke Inkasso

Fair Group AS

Postboks 45 Thorshov
0412 Oslo

www.fair.no

Besøksadresse

Sandakerveien 24D
0473 Oslo

Telefon 46 702 022

Creditsafe Norway AS

Postboks 6334 Etterstad
0604 Oslo

www.creditsafe.no

Besøksadresse

Østerdalsgata 1J
0658 Oslo

Telefon 800 24 722